

ROCZNIK TOMISTYCZNY
2 (2013)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
2 (2013)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY

2 (2013)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / sekretary), Maciej Słęcki, Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL: Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Tomasz Stępień, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Tadeusz Klimski, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Wojciech Falkowski, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień
Marie-Dominique Goutierre
Marek Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Maciej Igielski (język polski), Adam Filipowicz (łacina, greka), Magdalena Płotka (łacina, angielski), Izabella Andrzejuk (francuski), Michał Zembrzusi (łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2013

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów

POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl

e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	9
Michał Zembrzuski Profesora Tadeusza Klimskiego badanie problematyki prawdy w filozofii starożytnej i średniowiecznej.....	11
Artur Andrzejuk Tadeusza Klimskiego realistyczna interpretacja problemu jedności.....	19

Rozprawy i artykuły

Tomasz Pawlikowski Poznawalność bytu. Parmenides i św. Tomasz z Akwinu.....	31
Marek P. Prokop „Możliwość” czy „możność”. Wprowadzenie do problematyki.....	55
Jarosław Gałuszka Trzy rozumienia <i>generatio</i> w herezji Ariusza oraz sposoby ich przezwyciężenia w tekstach Tomasza z Akwinu.....	69
Marcin Trepczyński The demonstrability of God's existence in <i>Summa theologiae</i> of Albert the Great on the background of writings of Thomas Aquinas.....	79
Artur Andrzejuk Egzystencjalna metafizyka bytu w traktacie <i>De ente et essentia</i> Tomasza z Akwinu.....	95
Paulina Sulenta Ogół czy konkretny przedmiotem ludzkiego poznania? Rozważania na podstawie q. 2 a. 6. <i>Quaestiones disputatae De veritate – De scientia Dei</i>	113
Michał Zembrzuski Poznanie niewyraźne Boga (<i>cognitio confusa</i>) – Tomasz z Akwinu i Kartezjusz.....	137
Andrzej Marek Nowik Filozofia tomistyczna w metodologii historii Feliksa Konecznego.....	155
Izabella Andrzejuk Człowiek i kontemplacja. Antropologiczne podstawy poznania Boga w rozumieniu Aleksandra Żychlińskiego.....	169
Wojciech Golonka Saint Thomas d'Aquin en tant que philosophe: le problème des sources.....	183

Tłumaczenia

Michał Zembrzuski Koncepcja intelektu czynnego w <i>De spiritualibus creaturis</i> Tomasza z Akwinu.....	197
---	-----

Tomasz z Akwinu	
O stworzeniach duchowych, a. 10 (tłum. Michał Zembrzuski).....	209
Étienne Gilson	
Wykład wygłoszony w Sali Studyjnej Instytutu Studiów Średniowiecznych w Toronto 13 grudnia 1932 roku (tłum. Marcin Andrusieczko, Izabella Andrzejuk).....	235

Sprawozdania i recenzje

Magdalena Płotka	
Tomizm na konferencjach „W kręgu średniowiecznej antropologii” (2011) oraz „W kręgu średniowiecznej metafizyki” (2013) organizowanych przez Sekcję Historii Filozofii UKSW.....	245
Magdalena Płotka	
Sprawozdanie z wizyty historyków filozofii na Uniwersytecie Gdańskim w ramach projektu badawczego pt. „Historia filozofii jako problem filozoficzny”.....	249
Michał Zembrzuski	
Sprawozdanie z wręczenia Nagród imienia Profesora Mieczysława Gogacza i sympozjum pt. „Tomizm konsekwentny”.....	271
Tadeusz Klimski	
Recenzja: Jacek Grzybowski, <i>Byt, Tożsamość, Naród. Próba wyjaśnienia formuły „tożsamość narodowa” w perspektywie metafizyki</i> , Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2012, ss. 693.....	257
Michał Zembrzuski	
Recenzja: M. Trepczyński, <i>Ścieżki myślenia Alberta Wielkiego i Tomasza z Akwinu, „Campidoglio”</i> , Warszawa 2013, ss. 232.....	263
Tomasz Pawlikowski	
Recenzja: Tadeusz Kuczyński – <i>Od poznania świata do poznania Boga</i> , Wydawnictwo Petrus, Kraków 2013, ss. 172.....	269
Jacek Grzybowski	
Polityka, moralność, cnota – harmonia czy antynomia? Refleksje nad książką Adama Machowskiego <i>Teologia polityczna św. Tomasza z Akwinu. Antropologiczno-etyczna interpretacja traktatu „De regno”</i> , Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2011, ss. 45.....	277
Izabella Andrzejuk	
Recenzja: M. Płotka, <i>Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora (Opera philosophorum medii aevii, t. 12)</i> , Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2013, ss. 220.....	287
Nota o Autorach.....	291

Table of contents

Editorial.....	9
Michał Zembrzuski	
Profesor Tadeusz Klimski's study the issue of truth in ancient and medieval philosophy....	11
Artur Andrzejuk	
Tadeusz Klimski's realistic interpretation of the problem of unity.....	19

Dissertations and articles

Tomasz Pawlikowski	
Cognoscibility of Being. Case of Parmenides and St. Thomas Aquinas.....	31
Marek P. Prokop	
Potentiality or potency. Introduction to the problems.....	55
Jarosław Gałuszka	
Three ways of understanding <i>generatio</i> in heresy of Arius and ways to overcome them in the texts of Thomas Aquinas	69
Marcin Trepczyński	
The demonstrability of God's existence in <i>Summa theologiae</i> of Albert the Great on the background of writings of Thomas Aquinas.....	79
Artur Andrzejuk	
Existential metaphysics of being in Thomas' Aquinas treatise <i>De ente et essentia</i>	95
Paulina Sulenta	
Is the Generality or the Concrete Thing the Object of Human Knowledge? Reflections based on Article 6 of the Question 2 of <i>Quaestiones disputatae De Veritate – De scientia Dei</i>	113
Michał Zembrzuski	
Confused cognition of God (<i>cognitio confusa</i>) – St. Thomas Aquinas and Descartes.....	137
Andrzej Marek Nowik	
Thomistic philosophy in the historical methodology of Feliks Koneczny.....	155
Izabella Andrzejuk	
Man and contemplation. The anthropological basis for the knowledge of God in the account of Aleksander Żychliński.....	169
Wojciech Golonka	
Saint Thomas Aquinas as a philosopher: the problem of sources.....	183

Translations

Michał Zembrzuski	
The concept of the active intellect in <i>De spiritualibus creaturis</i> by Thomas Aquinas.....	197

Tomasz z Akwinu	
On spirituals creatures, a.10 (trans. Michał Zembrzuski).....	209
Étienne Gilson	
Lecture given at the Hall Study in Institute of Medieval Studies in Toronto, 13 th of December 1932 (trans. Martin Andrusieczko, Izabella Andrzejuk).....	235

Reports and reviews

Magdalena Płotka	
Thomism on conferences „In the circle of medieval anthropology” (2011) and „In the circle of medieval metaphysics” (2013) organized by the Section of History of Philosophy UKSW.....	245
Magdalena Płotka	
Report on the visit of historians of philosophy at the University of Gdansk in the framework of research project „The history of philosophy as a philosophical problem.”.....	249
Michał Zembrzuski	
Report of awarding Professor Mieczyslaw Gogacz prizes and symposium „Thomism consistent.”.....	251
Tadeusz Klimski	
Jacek Grzybowski, <i>Byt, Tożsamość, Naród. Próba wyjaśnienia formuły „tożsamość narodowa” w perspektywie metafizyki</i> , Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2012, pp. 693 (Review).....	257
Michał Zembrzuski	
M. Trepczyński, <i>Ścieżki myślenia Alberta Wielkiego i Tomasza z Akwinu, „Campidoglio”</i> , Warsaw 2013, pp. 232 (Review).....	263
Tomasz Pawlikowski	
Tadeusz Kuczyński – <i>Od poznania świata do poznania Boga</i> , Wydawnictwo Petrus, Cracow 2013, pp. 172. (Review).....	269
Jacek Grzybowski	
Politics, morality, virtue - harmony or antinomy? Reflections on the book by Adam Machowski, <i>Teologia polityczna św. Tomasza z Akwinu. Antropologiczno-etyczna interpretacja traktatu „De regno”</i> , Wydawnictwo UMK, Torun 2011, pp. 45.....	277
Izabella Andrzejuk	
M. Płotka, <i>Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora (Opera philosophorum medii aevii, t. 12)</i> , Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2013, pp. 220 (Review).....	287
Note about authors.....	291

Sprawozdanie z wizyty historyków filozofii na Uniwersytecie Gdańskim w ramach projektu badawczego pt. „Historia filozofii jako problem filozoficzny”

W dniu 18 kwietnia 2013 roku pracownicy Katedry Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW – prof. Artur Andrzejuk, ks. dr Adam Filipowicz, dr Michał Zembrzusi oraz dr Magdalena Płotka – wraz z dr Izabellą Andrzejuk (reprezentującą Wyższą Szkołę Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie) i drem Andrzejem M. Nowikiem (Katedra Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej UKSW) byli gośćmi Uniwersytetu Gdańskiego i wygłosili serie wykładów poświęconych metodologii historii filozofii.

Spotkanie w Gdańsku zorganizowane zostało przez prof. dr hab. Sabinę Kruszyńską, która jest kierownikiem projektu „Historia filozofii jako problem filozoficzny” realizowanym od 2009 roku w Instytucie Filozofii UG.

Referat zatytułowany *Gilsonowska metoda historii filozofii*, który zainaugurował spotkanie na UG, wygłosił prof. Artur Andrzejuk. Referat przedstawiał koncepcję historii filozofii jako dyscypliny filozoficznej i jednocześnie przedstawiał program badań realizowany przez uczestników projektu. W pierwszej kolejności prof. Andrzejuk przedstawił Gilsonowską koncepcję historii filozofii oraz wskazał na nią jako podstawę metodologii. Następnie scharak-

teryzował różne etapy pracy historyka filozofii i jego warsztatu: omówił zarówno propozycje samego Étienne Gilsona, jak i modyfikacje tej propozycji wprowadzone przez Stefana Swieżawskiego oraz Mieczysława Gogacza. Referat kończył się wnioskiem, który stwierdzał współwystępowanie i zależność poszczególnych etapów pracy historyka filozofii: pracy edytorskiej, badań nad historią tekstów, badań nad historią filozofów, które prowadzą do badania historii samych problemów filozoficznych. Andrzejuk dodatkowo wskazał pewne implikacje praktyczne tak rozumianej metodologii uprawiania historii filozofii, mianowicie w obręb kompetencji historyka filozofii wchodzi, prócz kompe-

tencji technicznych (językowych, edytorskich), również historyczne oraz przede wszystkim filozoficzne.

Referat prof. Andrzejuka wprowadzał w program badań realizowanych w ramach projektów historyków filozofii UKSW, natomiast kolejny referat – *Metoda analizy średniowiecznego tekstu filozoficznego na przykładzie fragmentu Komentarza św. Tomasza z Akwinu do „Etyki nikomachejskiej” Arystotelesa* wygłoszony przez dr Izabellę Andrzejuk – pokazywał praktyczną realizację metodologicznych postulatów Gilsona. Prelegentka na przykładzie historycznego źródła pokazała, w jaki sposób należy stosować reguły analizy tekstu filozoficznego. Opracowane przez Mieczysława Gogacza reguły analizy historycznych tekstów filozoficznych pozwalają na bardzo gruntowne i szczegółowe – zarówno pod względem historycznego kontekstu powstania źródła, jak i filozoficznego „ładunku” w nim zawartego – przebadanie tekstu, co wydaje się szczególnie pomocnym narzędziem warsztatu historyka filozofii.

Jako trzeci głos zabrał dr Michał Zembrzuski, który w referacie *Pamięć i przypominanie jako sposoby odnoszenia się do przeszłości a historia filozofii* poruszył filozoficzne zagadnienie odnoszenia się do przeszłości w kontekście badań nad historią filozofii. Referat dra Zembrzuskiego kończył pierwszą część spotkania, po której nastąpiła przerwa obiadowa.

Po przerwie referat wygłosiła dr Magdalena Płotka. Jej badania przedstawione w referacie *Metody historii filozofii a badania nad źródłami paleograficznymi* skupiają się przede wszystkim na meto-

dologii i dydaktyce paleografii w kontekście Gilsonowskiej koncepcji historii filozofii. Referat starał się ukazać wieloetapowość drogi od paleografii do filozofii. Pierwszym krokiem jest w tym ujęciu wprowadzenie w teoretyczne podstawy paleografii, następnie student uczy się praktycznej sztuki czytania rękopiśmiennych materiałów źródłowych. Na tym jednak nauka się nie kończy, ponieważ kolejnym etapem nauczania jest przekład tekstu z języka oryginalnego (najczęściej łaciny średniowiecznej, na tym etapie najbardziej przydają się wiadomości z zakresu edycji tekstu), a następnie analiza filozoficzna treści tekstu. Po przeprowadzeniu analizy filozoficznej dyskutowanych w tekście problemów pracę filozofa-paleografa można uznać za zakończoną.

Ostatnie dwa referaty wygłosili kolejno dr Andrzej M. Nowik (*Tomistyczne ujęcie metodologii historii filozofii*) oraz ks. dr Adam Filipowicz (*Problem filozoficznie ważny na podstawie „De Alexandri Magni fortuna aut virtute” Plutarcha z Cheronei*).

Szczególne zainteresowanie ze strony organizatorów spotkania wzbudziła teza Gilsona stwierdzająca, że metafizyka jest ostateczną podstawą decydującą o charakterze danej filozofii oraz że stanowi ona kryterium uznania poszczególnych historycznych koncepcji za „filozoficzne”. Temu to zagadnieniu poświęcono najwięcej czasu w dyskusji z prof. Sabiną Kruszyńską oraz innymi uczestnikami gdańskiego projektu metodologicznego. Pomimo różnic w zajmowanych stanowiskach spotkanie na UG było owocne.